د افغانستان د بڼوالۍ د پرمختیا ملي موسسه

د بڼوالۍ د خصوصي سکتور د پرمختګ حمایه کول

د زردالو د انواعو د خپل ځان د القاح څېړنه

پـتـه: انډو، د زراعـتي کـوپراتیفـونو تعـمیر، بادام باغ، کابل، افغانستان
ایمیل: info@afghanistanhorticulture.org
ویب:www.afghanistanhorticulture.org
د اړیکې شمېره: 022 232 202 (0) 93+

پروګرام د اروپايي ټولنې لخوا تمويلېږي

نتیجه: د څېړنې نتیجه په دوو برخو ویشل شوې:

اوله برخه: د ۲۰۱۲-۲۰۱۰ کال له څېړنو څخه معلومه شوې ده چې ۱۰ ورایټي ګانې کومې چې د زردالو د ملي کلکسیون ۱۱,۱ سلنه برخه جوړوي خپل ځان پخپله ګرده افشاني کولای شي او د القاح فیصدي يې تر ۳۰ سلنه ده، یعنې ۳۰ سلنه ګلان يې په میوه بدلیږي.

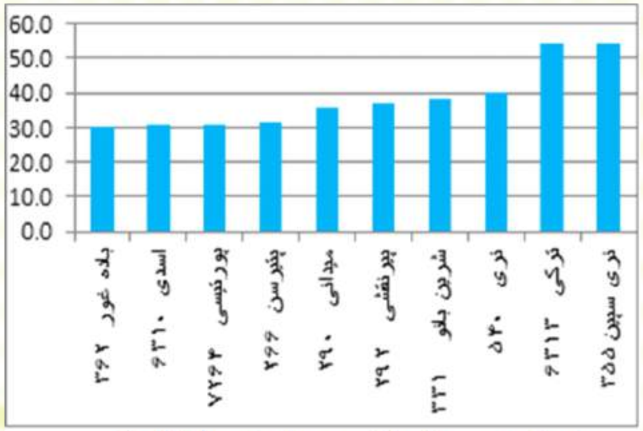

د زردالو هغه ورایټی ګانی جی خپل ځان خپله القاح کوی

دوهمه برخه: ۸۰ ورایټي ګانې دي چې د زردالو د ملي کلکسیون ۸۸,۸ سلنه تشکیلوي خو د خپل ځان د خپله القاح فیصدي يې تر ۳۰ سلنه هم کمه ده.

یادونه: هغه ورایټي ګانې چې خپله د ځان د القاح توان نه لري، باید د هر ۹ ګرده اخستونکو ونو سره یوه ونه د ګرده ورکونکې په حیث کښینول شي لدې پرته میوه نه تولیدوي او که تولید يې هم کړي نو اندازه به يې ډېره کمه وي.

لیست ورایتی های زردالو که القاح خودی نمی نمایند			
جوزایی	۱۸۰	آغاخانی	۴۵۱
جبرایلی	۴۰۱۸	امیری	(پانزده کلون)
جورس	۸۳۲	سرطانی	۳۰۹
سیدآبادی	۸۲۷	احمدخانی	۳۲۹
کورپه	۲۴۳	رازقی	۳۶۳
جنگلکی	۴۶۷	باقی خانی	۳۲۰
اکبری	۴۶۲	بیدمشک	۲۴۶
قیسی سفید	۲۰۷	قیسی سفید	۲۰۷
میراحمدی	۴۶۵	قندک	۵۰۰۱
سالاری سرخ	۸۲۴	چرخی	۸۳۱
سرخرو	۴۰۴۱	چهارمغزی سرده	۲۴۸
قیومی	۴۰۷	تیموری	۸۲۳
وزیری	۴۰۱۷	مرجانی	۸۲۸
سفیدک	۴۵۴	دومغزه	۷۴۸
حسن خیلی	۸۲۵	غلنگی	۳۱۳
سنجدی	۲۴۹	فراهی زودرس	۷۴۶
ساقی	(چهار کلون)	سلطانی	۱۰۱۴
شکرپاره	۳۷۳	رنگاهی	(سه کلون)

گرده افشاني: د گردې انتقال د انتر څخه ستګما ته د گرده افشانۍ په نامه یادیږي، او په دوه ډوله ده:

د خپل ځان گرده افشاني (**self-pollination**): د گردې انتقال له یو گل څخه بل گل ته او یا هم له یوه گل څخه د بلې ونې گل ته چې د همدې له نوعې څخه وي.

کراس گرده افشاني (**cross-pollination**): د گردې انتقال د یوه گل له انتر څخه د بلې ورایټي د گل ستګما ته چی د همدې له نوعې څخه وي.

کله چې یو گل پوره خلاص شي، د تودوخې درجه هم مناسبه وي او گرده ورکونکی او اخستونکی دواړه موجود وي، گرده د حشراتو، باد او یا نورو عواملو پوسیله له یو گل څخه بل ته انتقال مومي، د گرده افشانۍ او القاح عملیه صورت نیسي. وروسته بیا انتقال شوې گرده د یو ټیوب پوسیله تخمدان ته انتقالیږي او هلته وده کوي چې په پایله کې د میوې د تولید باعث گرځي.

هغه میوه جات چی د القاح مشکل لری او گرده ورکونکی ته ضرورت لری عبارت دی له:

1. بادام
2. منه
3. زردآلو
4. ناک
5. گیلاس
6. جاپانی آلو

د بڼوالانو د تولید د کچې لوړوالي لپاره لاندی ټکي اړین دي:

د نړی ډیری هیوادونو کې بڼوالانو د بڼوالۍ د ښو طریقو په استفادې سره خپل د تولید کچه لوړه کړې، د بیلګې په توګه د افغانستان په پرتله ترکیه، ایران، ازبکستان او ډیری نورو هیوادونو د تولید اندازه خورا زیاته ده.

هغه لارې چې په استفادې سره یې زمونږ بڼوالان کولای شي د تولید کچه لوړه او ښه کړي عبارت دي له:

- د زردالو د تجارتي انواعو انتخاب
- د گرده ورکونکې ورایټي یا (Pollinizer variety) په نظر کې نیول
- د شاتو د مچیو استعمال

د شاتو مچۍ د هغو ورایټي گانو لپاره چې خپل ځان پخپله نه القاح کوي ډیرې اړینې دي. د یو جریب بڼ لپاره د شاتو د مچیو دوه صندوقه بسنه کوي، دغه دوه صندوقه باید هغه وخت په بڼ کې ځای پر ځای شي کله چې د ونو گلان ۱۰ فیصده خلاص شي، د صندوقونو له ایښودلو وروسته باید د حشره وژونکو درملو له استعمال څخه په کلکه ډډه وشي.

گرده افشاني د بڼوال لپاره ځکه ډیره اړینه ده چې تولیدات ډیروي، او د تولید د ډیروالي په نتیجه کې گټه هم ډیره وي.

د افغانستان د زردالو تقریبا ۹۰ فیصده ورایټي گانې گرده ورکونکو ته اړتیا لري تر څو ښه حاصل تولید کړي.

د افغانستان د بڼوالۍ پرمختیایي پروژه یا (PHDP) چې په کال ۲۰۰۷-۲۰۰۶ کې یې په فعالیت پیل او د زردالو د ملي کلکسیون په جوړښت یې په کابل او مزارشریف کې کار شروع کړ، د ښو ورایټي گانو د راټولولو په موخه یې یوه هر اړخیزه سروې هم سرته ورسوله. د یادې سروې په پایله کې معلومه شوه چې باید د هغو ورایټي گانې پر راټولولو تاکید وشي کومې چې په تجارتي لحاظ ښه کیفیت ولري او د ډیری بڼوالانو د تایید وړ وي.

بلاخره په ۲۰۰۹ زیږدیز کال کې د زردالو ملي کلکسیون په کابل او مزارشریف کې جوړ شو چې اوسمهال د زردالو ۹۲ ورایټي گانې لري

د زردالو د خپل ځان القاح کولو څیړنه په ۲۰۱۰ کال کې پیل او تر ۲۰۱۲ پورې یې دوام وکړ، ددغې څیړنې هدف په ملي کلکسیون کې د زردالو د خپل ځان القاح کونکو ورایټي گانو د خواصو او ځانګړتیاوو پیژندل وه.

لدغې څیړنې څخه ټول لاسته راوړل شوي معلومات د روزنیزو کورسونو، ورکشاپونو، مقالاتو، د ANHDO ویب پاڼې او راپورونو له لارې د بڼوالانو، قوریه دارانو، د زراعت، اوبو لګونې او مالدارۍ وزارت د کارکونکو او د افغانستان د نیالګیوروزونکو د ملي مؤسسی سره شریک شوي.